

Programowanie obiektowe

Wykład 3.

Marcin Młotkowski

9 marca 2023

Plan wykładu

- 1 Polimorfizm
 - Polimorfizm zawierania
 - Metody wirtualne
 - Pułapki dziedziczenia i metod wirtualnych
 - Programowanie rodzajowe (generyczne)
- 2 Polimorfizm ad-hoc — przeciążanie
 - Przeciążanie metod i operatorów
 - Overloading a overriding
- 3 Klasy jak obiekty
 - Pola i metody statyczne
 - Wzorzec projektowy Singleton
 - Inicjowanie klasy
 - Operatory

Plan wykładu

- 1 Polimorfizm
 - Polimorfizm zawierania
 - Metody wirtualne
 - Pułapki dziedziczenia i metod wirtualnych
 - Programowanie rodzajowe (generyczne)
- 2 Polimorfizm ad-hoc — przeciążanie
 - Przeciążanie metod i operatorów
 - Overloading a overriding
- 3 Klasy jak obiekty
 - Pola i metody statyczne
 - Wzorzec projektowy Singleton
 - Inicjowanie klasy
 - Operatory

Biblioteka figur geometrycznych

Zadanie

implementacja biblioteki figur geometrycznych (Punkt, Kwadrat, Trójkąt).

Klasa podstawowa

```
class Figura
{
    protected float x, y;
}
```

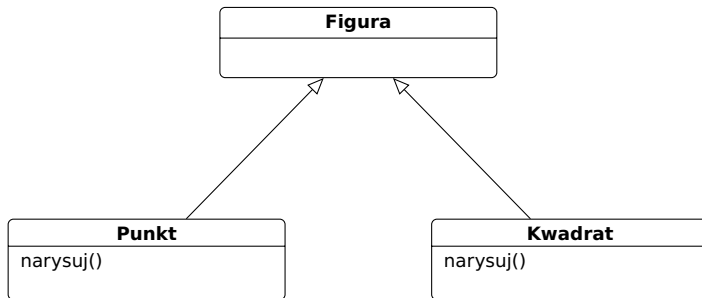
Klasy pochodna

```
class Punkt : Figura
{
    public void narysuj(Color c)
    {
        ...
    }
}
```

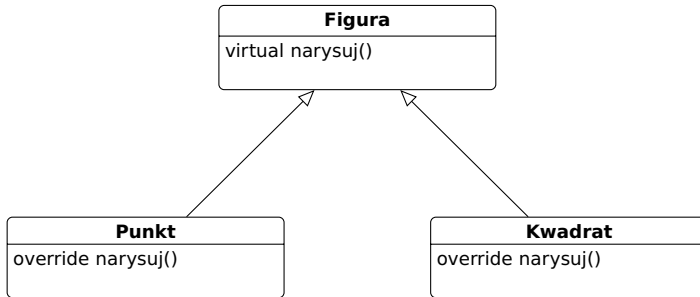
Inna klasa pochodna

```
class Kwadrat : Figura
{
    public void narysuj(Color c)
    {
        ...
    }
}
```

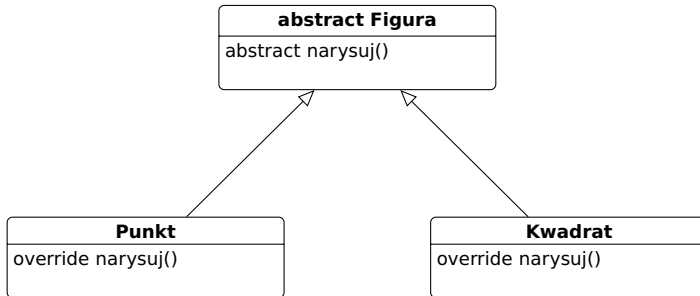
Hierarchia klas obiektów geometrycznych

Hierarchia klas obiektów geometrycznych

Hierarchia klas obiektów geometrycznych

Deklaracja klasy abstrakcyjnej

```
abstract class Figura
{
    protected float x, y;
    public abstract void narysuj(Color c);
}
```

Przykłady użycia

```
Figura[] obrazek = new Figura[3];  
obrazek[0] = new Punkt();  
obrazek[1] = new Kwadrat();  
obrazek[2] = new Punkt();
```

```
foreach(Figura f in obrazek)  
    f.narysuj(niebieski);
```

Inny przykład użycia

```
Figura p1 = new Kwadrat();
```

```
Figura p2 = new Punkt();
```

Analiza przykładów

Figura p1 = new Kwadrat()

typ zmiennej

typ wartości

Definicja

Polimorfizm zawierania

Koncepcja, w której zmienna określonej klasy **Class** może zawierać wartości — obiekty — klas będących podklasami **Class**.

Przykłady polimorfizmu zawierania

```
Figura p1 = new Kwadrat();
```

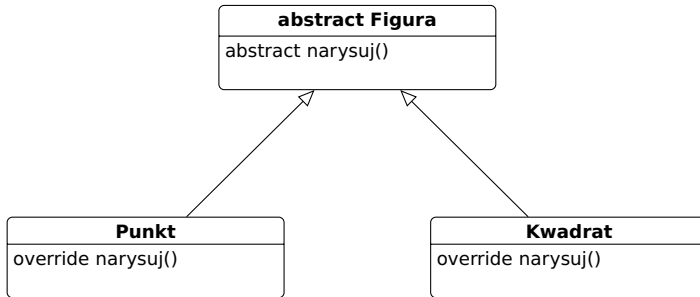

Przykłady polimorfizmu zawierania

```
Figura p1 = new Kwadrat();
```

```
void foo(Figura p)  
{  
    ...  
}
```

```
foo(new Kwadrat());
```

Hierarchia klas obiektów geometrycznych

Przesuwanie figur

Algorytm

- zmazanie starej zawartości, np. rysując w kolorze tła;
- zmiana współrzędnych;
- ponowne narysowanie figury, ale już w nowym położeniu.

Implementacja algorytmu

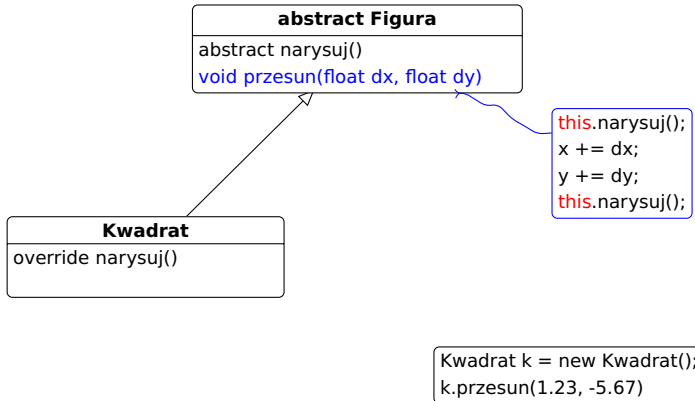
```
class Figura {  
    public void przesun(float dx, float dy)  
    {  
        this.narysuj(kolorTla);  
        x += dx;  
        y += dy;  
        this.narysuj(kolor);  
    }  
}
```

Implementacja algorytmu

```
class Figura {  
    public void przesun(float dx, float dy)  
    {  
        this.narysuj(kolorTla);  
        x += dx;  
        y += dy;  
        this.narysuj(kolor);  
    }  
}
```

```
Kwadrat k = new Kwadrat();  
k.przesun(1.234, -5.678);
```

Analiza przykładu

Wywołania metod wirtualnych

```
this.narysuj(Color.Red)
```

Wywołania metod wirtualnych

```
this.narysuj(Color.Red)
```

```
Figura[] obrazek = new Figura[3];  
obrazek[0] = new Punkt();  
obrazek[1] = new Kwadrat();  
obrazek[2] = new Punkt();
```

```
foreach(Figura f in obrazek)  
    f.narysuj(Color.Lime);
```


Metody polimorficzne, uwagi

Podsumowanie

- Pierwsza definicja metody musi być **abstract** lub **virtual** ;
- deklaracje metod w kolejnych klasach muszą być **override** ;
- ponownie zdefiniowane metody muszą mieć dokładnie te same parametry i ten sam zwracany typ.

Metody niewirtualne

```
class Klasa
{
    public void foo() { Console.WriteLine("Klasa.foo()");
}

class Podklasa : Klasa
{
    new public void foo() {
        Console.WriteLine("Podklasa.foo()");
    }
}
```

Metody niewirtualne

```
class Klasa
{
    public void foo() { Console.WriteLine("Klasa.foo()"); }
}
```

```
class Podklasa : Klasa
{
    new public void foo() {
        Console.WriteLine("Podklasa.foo()");
    }
}
```

Przykład

```
Klasa k = new Podklasa();
k.foo();
```

Metody niewirtualne

```
class Klasa
{
    public void foo() { Console.WriteLine("Klasa.foo()"); }
}
```

```
class Podklasa : Klasa
{
    new public void foo() {
        Console.WriteLine("Podklasa.foo()");
    }
}
```

Przykład

```
Klasa k = new Podklasa();
k.foo();
```

"Klasa.foo()"

Popularny przypadek

Czy kwadrat to wyspecjalizowany prostokąt?

Klasa Prostokąt

```
public class Prostokąt {  
    protected float szerokość, wysokość;  
    public virtual void UstawSzerokość(float w)  
        { this.szerokość = w; }  
    public virtual void UstawWysokość(float w)  
        { this.wysokość = w; }  
    public float Pole()  
    {  
        return this.szerokość * this.wysokość;  
    }  
}
```

Klasa Kwadrat

```
public class Kwadrat : Prostokąt {  
    public override void UstawSzerokość(float w) {  
        this.szerokość = w;  
        this.wysokość = w;  
    }  
    public override void UstawWysokość(float w) {  
        this.wysokość = w;  
        this.szerokość = w;  
    }  
}
```

Zagadka

Czy ta implementacja jest poprawna?

Kontrprzykład

```
void test(Prostokąt p)
{
    p.Szerokość(4);
    p.Wysokość(5);
    if (p.Pole() != 20)
        Alert();
}
```

Kontrprzykład

```
void test(Prostokąt p)
{
    p.Szerokość(4);
    p.Wysokość(5);
    if (p.Pole() != 20)
        Alert();
}
test(new Kwadrat())
```

Odwrotna implementacja

```
class Kwadrat {  
    protected float szerokość;  
    public void Szerokość(cfloat w) {  
        this.szerokość = w;  
    }  
}
```

```
class Prostokąt : Kwadrat {  
    float wysokość;  
    public void Wysokość(float w) {  
        this.wysokość = w;  
    }  
}
```

Obliczanie pola

```
class Kwadrat {  
    public virtual float pole() {  
        return this.szerokosc * this.szerokosc;  
    }  
}
```

```
class Prostokąt : Kwadrat {  
    public override float pole() {  
        return this.szerokość * this.wysokość;  
    }  
}
```

Kontrprzykład

```
Prostokąt p = new Prostokąt();  
p.Wysokość(4.0);
```

Kontrprzykład

```
Prostokąt p = new Prostokąt();  
p.Wysokość(4.0);  
foo(p);
```

Kontrprzykład

```
void foo(Kwadrat k) {  
    k.Szerokość(5.0);  
    k.Pole()  
}
```

```
Prostokąt p = new Prostokąt();  
p.Wysokość(4.0);  
foo(p);
```

Reguła projektowa

Zasada podstawienia Liskov

Klasy powinny być tak zaprojektowane, aby w dowolnym programie zastąpienie obiektów klasy bazowej obiektami podklasy nie zmieniało zachowania programu.

Barbara Liskov (MIT)

nagroda Turinga (2008) za wkład w rozwój języków programowania

Programowanie generyczne

Programowanie obiektowe

modelowanie danych rzeczywistych

Struktury danych

stosy, kolejki, drzewa binarne, kopce etc.

Implementacja listy, 1. podejście

```
class Lista {  
    Lista next;  
    protected object val;  
    public void Add(object val) {  
        if (this.next != null) this.next.Add(val);  
        else {  
            this.next = new Lista();  
            this.next.val = val;  
        }  
    }  
    public object Top() { return this.val; }  
}
```

Przykład użycia

```
Lista lista = new Lista();  
lista.Add(4);  
lista.Add(8);  
Console.WriteLine(lista.Top());
```

Rozwiązanie generyczne

```
class Lista {  
    Lista next;  
    protected object val;  
    public void Add(object val) {  
        if (this.next != null) this.next.Add(val);  
        else {  
            this.next = new Lista();  
            this.next.val = val;  
        }  
    }  
    public object Top() { return this.val; }  
}
```

Rozwiązanie generyczne

```
class Lista {  
    Lista next;  
    protected  val;  
    public void Add( val) {  
        if (this.next != null) this.next.Add(val);  
        else {  
            this.next = new Lista();  
            this.next.val = val;  
        }  
    }  
    public  Top() { return this.val; }  
}
```

Rozwiązanie generyczne

```
class Lista<T> {  
    Lista<T> next;  
    protected T val;  
    public void Add(T val) {  
        if (this.next != null) this.next.Add(val);  
        else {  
            this.next = new Lista<T>();  
            this.next.val = val;  
        }  
    }  
    public T Top() { return this.val; }  
}
```

Przykład użycia

```
Lista<int> lista = new Lista<int>();  
lista.Add(5);  
lista.Add(5);  
Console.WriteLine(lista.Top());
```

Przykład użycia

```
Lista<int> lista = new Lista<int>();  
lista.Add(5);  
lista.Add(5);  
Console.WriteLine(lista.Top());  
lista.Add('napis')
```


Inne przykłady

```
class Dictionary<TKey,TValue>
{
    ...
}
```

```
class KsiazkaTelefoniczna: Dictionary<string, int>
{
    ...
}
```

Biblioteka standardowa

System.Collection.Generic

Ograniczenia typu — motywacje

Implementacja zbioru w formie np. listy

Aby uniknąć powtórzeń wymagamy, aby obiekty implementowały metodę porównywania obiektów, np. `CompareTo()`.

Implementacja drzew przeszukiwań

Obiekty winne implementować metodę porównywania obiektów.

Składnia

```
class Zbiór<T> where T : IComparable<T>
{
    ...
}
```

Co to jest IComparable<T>?

- klasa
- interfejs
- ...

Plan wykładu

- 1 Polimorfizm
 - Polimorfizm zawierania
 - Metody wirtualne
 - Pułapki dziedziczenia i metod wirtualnych
 - Programowanie rodzajowe (generyczne)
- 2 Polimorfizm ad-hoc — przeciążanie
 - Przeciążanie metod i operatorów
 - Overloading a overriding
- 3 Klasy jak obiekty
 - Pola i metody statyczne
 - Wzorzec projektowy Singleton
 - Inicjowanie klasy
 - Operatory

Przypomnienie I

Liczby typu `int`

$2 + 2$

$3 * 4$

$x * (y + z)$

Liczby typu `float`

$2.71 + 3.0$

$2 * 3.14$

$x * (y + z)$

Przypomnienie I

Liczby typu `int`

$$2 + 2$$

$$3 * 4$$

$$x * (y + z)$$

Liczby typu `float`

$$2.71 + 3.0$$

$$2 * 3.14$$

$$x * (y + z)$$

Macierze

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$$

$$x * (y + z)$$

Przypomnienie II

```
class Pojazd {  
    string marka;  
    int rok_prod;  
    public Pojazd()  
    {  
        this.marka = "Syrena";  
        this.rok_prod = 2010;  
    }  
    public Pojazd(string marka)  
    {  
        this.marka = marka;  
    }  
}
```


Definicja przeciążania

Przeciążanie nazwy (polimorfizm ad-hoc): występowanie wielu metod różniących się istotnie typami argumentów.

Dalsze przykłady

Przeciążone standardowe metody statyczne w C[#]

`Console.Write(bool)`

`Console.Write(int)`

`Console.Write(float)`

`Console.Write(object)`

Overriding

```
class Pojazd {  
    public virtual void start() {  
        Console.WriteLine("Start");  
    }  
}
```

```
class Samochod : Pojazd {  
    public override void start() {  
        Console.WriteLine("Start");  
    }  
}
```

Overloading

```
class Paliwo { }  
class Benzyna : Paliwo { }  
  
class Pojazd {  
    public void start(Paliwo a) {  
        Console.WriteLine("Start A");  
    }  
}  
  
class Samochod : Pojazd {  
    public void start(Benzyna b) {  
        Console.WriteLine("StartB");  
    }  
}
```

Overloading

```
class Paliwo { }  
class Benzyna : Paliwo { }  
  
class Pojazd {  
    public void start(Paliwo a) {  
        Console.WriteLine("Start A");  
    }  
}  
  
class Samochod : Pojazd {  
    public void start(Benzyna b) {  
        Console.WriteLine("StartB");  
    }  
}
```

Eksperyment:

```
Pojazd p = new Samochod();  
p.start(new Benzyna());
```

Plan wykładu

- 1 Polimorfizm
 - Polimorfizm zawierania
 - Metody wirtualne
 - Pułapki dziedziczenia i metod wirtualnych
 - Programowanie rodzajowe (generyczne)
- 2 Polimorfizm ad-hoc — przeciążanie
 - Przeciążanie metod i operatorów
 - Overloading a overriding
- 3 Klasy jak obiekty
 - Pola i metody statyczne
 - Wzorzec projektowy Singleton
 - Inicjowanie klasy
 - Operatory

Wstęp

Klasy czasem mogą przypominać obiekty

- klasy mają własne pola;
- klasy mają własne metody;
- klasy dziedziczą pola i metody po nadklasach;
- klasy mają nawet własne konstruktory.

Pola i metody statyczne

Właściwości

- są częścią klasy, istnieją od momentu deklaracji klasy;
- obiekty również mogą korzystać z metod i pól statycznych

Składnia

Przykład: zliczanie liczby obiektów

```
class Klasa {  
    static int Licznik = 0;  
    public Klasa() {  
        Licznik++;  
    }  
    public static void Info() {  
        Console.WriteLine("Liczba obiektów: {0}", Licznik);  
    }  
}
```

Składnia

Przykład: zliczanie liczby obiektów

```
class Klasa {  
    static int Licznik = 0;  
    public Klasa() {  
        Licznik++;  
    }  
    public static void Info() {  
        Console.WriteLine("Liczba obiektów: {0}", Licznik);  
    }  
}
```

Zastosowanie

```
Klasa.info();
```

Użyteczne funkcje i stałe

```
class Const
{
    public static float Pi = 3.1415;
    public static float e = 2.7182;
    public static float sin(float a)
    {
        return a - a*a*a/6 + a*a*a*a*a/120;
    }
}
```

Kolejny przykład

Zmiennych globalnych nie ma.

Zmienne globalne

Symulowanie zmiennych globalnych

```
class Katalogi {  
    static public string Obrazki =  
        "C:\Documents and Settings\";  
    static public string tmp = "/tmp";  
    static public string bin = "/usr/bin";  
}
```

Ograniczenie liczby instancji

Czasem jest niepożądane, aby istniał więcej niż jeden obiekt danej klasy:

- obsługa kolejki do drukarki;
- obsługa połączenia z bazą danych;
- logowanie zdarzeń.

1. implementacja Singletonu

```
sealed class Singleton
{
    Singleton() {}
    static Singleton instance;
    public string nazwa;
    public static Singleton Instance()
    {
        if (instance == null)
            instance = new Singleton();
        return instance;
    }
}
```

1. implementacja Singletonu

```
sealed class Singleton
{
    Singleton() {}
    static Singleton instance;
    public string nazwa;
    public static Singleton Instance()
    {
        if (instance == null)
            instance = new Singleton();
        return instance;
    }
}
```

```
Singleton a = Singleton.Instance();
Singleton b = Singleton.Instance();
```


Objaśnienie

Uwagi do implementacji

- konstruktor klasy jest prywatny, widoczny tylko dla metod statycznych;
- klasa jest **sealed**, tj. nie ma możliwości zbudowania jej podklasy;
- jest to "leniwy" singleton, obiekt jest budowany dopiero przy pierwszym odwołaniu.

2. (gorliwa) implementacja singletonu

```
sealed class Singleton
{
    static readonly Singleton inst = new Singleton();
    Singleton() {}
    public static Singleton Instance()
    {
        return inst;
    }
}
```

Konstruktory klasy

```
class Klasa {  
    static Klasa()  
    {  
        ...  
    }  
}
```

Konstruktory klasy

```
class Klasa {  
    static Klasa()  
    {  
        ...  
    }  
}
```

Wykonanie konstruktora

Konstruktor klasy jest wykonywany tylko raz, w momencie ładowania klasy.

Ponowne definiowanie pól i metod statycznych

```
class FloatConsts {  
    public static Pi = 3.1415;  
}
```

```
class DoubleConsts : FloatConsts  
{  
    public static new Pi = 3.14159265358979323846;  
}
```

Operatory

```
class Macierz
{
    float[] store;
}
```

Operatory

```
class Macierz
{
    float[] store;
}
Macierz m1, m2, m3;
...
m3 = m1 + m2;
```

Deklaracja własnych operatorów

```
class Macierz
{
    float[][] store;
    public static Macierz operator+(Macierz t1, Macierz t2)
    {
        return new Macierz();
    }
}
```